

ΗΜΕΡΙΔΑ: " ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΣΤΗΝ ΛΕΚΑΝΗ ΚΟΖΑΝΗΣ - ΠΤΟΛΕΜΑΙΔΑΣ - ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ "

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΕΕ/ΤΜ. Δ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Ποιος μπορούσε να φανταστεί - όχι πολλά - είκοσι πέντε χρόνια πριν, ότι οι επιπτώσεις στο περιβάλλον από τις ανθρώπινες δραστηριότητες θα ήταν τέτοιας έκτασης. Το ζήτημα αυτό είναι κυρίαρχο πλέον, για την ανθρωπότητα στις μέρες μας και αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την εξέλιξη του ανθρώπινου είδους. Ήδη τα προβλήματα που έχουν δημιουργηθεί από την αλόγιστη αυτή ανθρώπινη παρέμβαση σε πολλές περιπτώσεις δεν είναι, αναστρέψιμα, σ' άλλες είμαστε στα όρια και εξελίσσονται με ρυθμό γεωμετρικής προόδου.

Στην περιοχή μας τώρα - αναφερόμαστε ιδιαίτερα στην λεκάνη Κοζάνης - Πτολίδας - Αμυνταίου - της οποίας η επιλογή φυσικά δεν έγινε τυχαία για την σημερινή ημερίδα από το ΤΕΕ/Τ.Δ. Μ, τα περιβαλλοντικά προβλήματα όχι μόνο περισσεύουν αλλά προκαλούν δέος για την επόμενη μέρα που δεν είναι μακριά. Περιοχή με έντονη βιομηχανική δραστηριότητα σε τέτοια έκταση και ένταση δεν συναντά κανείς σ' όλη την υπόλοιπη Ελλάδα.

Παρ' όλα αυτά για την περιοχή αυτή δεν καταρτίστηκε ποτέ, όχι μόνο σχέδιο ορθολογικής χρήσης των πόρων της, αλλά ούτε καταγραφή έστω της υπάρχουσας κατάστασης και η ημερίδα αυτή φιλοδοξεί τουλάχιστον σ' ένα θέμα κυρίαρχο για την ύπαρξή μας το νερό να δώσει το έναυσμα για μια σοβαρή προσπάθεια δίνοντας τη σκυτάλη στην πολιτεία και σ' αυτούς που έχουν την ευθύνη αλλά και την υποχρέωση να κάνουν κάτι τέτοιο.

Η υδρολογική λεκάνη τα προβλήματα της οποίας εξετάζουμε σήμερα ξεκινά βόρεια από τα σύνορα με τη FYROM με βόρειο φυσικό όριο το όρος Βόρρας εκτείνεται Νότια μέχρι την Κοζάνη. Ανατολικά όριό της είναι η οροσειρά του Βερμίου και Δυτικά η οροσειρά του όρους Βέρνον (Βίτσι).

Το επιφανειακό υδατικό δυναμικό της λεκάνης αυτής, ξεκινώντας από το κατώτερο υψομετρικά σημείο, αποτελείται από τη λίμνη Βεγορίτιδα που είναι ο κυρίαρχος υδατικός όγκος, τις λίμνες Πετρών, Χειμαδιτιδά, Ζάζαρη στα βόρεια της λεκάνης, το ποτάμι Εορδαϊκό (Σολού) το φράγμα του Πέρδικα νοτιότερα και διάφορα άλλα μικρά ποτάμια και χειμάρρους. Όλη η επιφανειακή απορροή της λεκάνης οδηγείται στη λίμνη Βεγορίτιδα ενώ τα υπόγεια νερά παρουσιάζουν δύο κατευθύνσεις, το μεγαλύτερο μέρος προς Βεγορίτιδα η οποία αποτελεί τον κύριο τροφοδότη του υπόγειου αυτού ορίζοντα και το τμήμα της λεκάνης Σαρί Γκιόλ προς τη λεκάνη του Αλιάκμονα.

Που βρίσκεται η κατάσταση σήμερα:

- 1) Ο κύριος υδάτινος όγκος της περιοχής η λίμνη Βεγορίτιδα υπολογίζεται ότι έχει όγκο σήμερα 750.000.000 μ³ από 1,6 δισ. Που είχε το 1956 και η ταχύτητα συρρίκνωσής της προδικάζει το θάνατο της λίμνης σε 10 με 15 χρόνια. Η ποιότητα των νερών επηρεάζεται από τα απόβλητα της ΔΕΗ, ΑΕΒΑΛ, μικρότερων, βιοτεχνιών, & των ΟΤΑ που χύνονται σ' αυτή.
- 2) Η λίμνη Ζάζαρη δεν αντιμετωπίζει πρόβλημα όγκου νερών αλλά ποιότητας αφού το ποτάμι που την τροφοδοτεί δέχεται τα απόβλητα των οικισμών Λεχόβου, Σκλήθρου, Λιμνοχωρίου.

3) Η λίμνη Χειμαδίτιδα βρίσκεται στις παρυφές του ορυχείου Αμυνταίου, πρόβλημα όγκου δεν αντιμετωπίζει, εκτός από τον ευτροφισμό. Η ύπαρξη στο μέλλον συνδέεται με την εκμετάλλευση του ορυχείου Αμυνταίου.

4) Η λίμνη Πετρών με την οποία διασυνδέονται οι δύο προηγούμενες και αυτή με τη σειρά της με τη Βεγορίτιδα δέχεται τα απόβλητα του ΑΗΣ Αμυνταίου - Φιλώτα, της πόλης του Αμυνταίου και των γύρω κοινοτήτων, βιοτεχνιών κλπ.

5) Ο ποταμός Εορδαϊκός (Σολού), που από ποτάμι συνεχούς ροής έχει μεταβληθεί σε χείμαρρο με ανεπανόρθωτες βλάβες στο οικολογικό του σύστημα, από την συστηματική μόλυνση που υπέστη παλιότερα αλλά και μέχρι σήμερα, με πιο ήπιους ρυθμούς.

6) Το φράγμα Πέρδικα με την προβληματική του λειτουργία, λόγω στεγανότητας της λεκάνης του φράγματος.

7) Το αποξηραμένο έλος του Σαρί Γκιόλ και η προοδευτική πτώση της στάθμης του υπόγειου ορίζοντα λόγω λειψυδρίας και εντατικών αντλήσεων.

8) Τα αλλά μικρότερα ποτάμια - χείμαρροι των οποίων οι ποσότητες έχουν μειωθεί από λειψυδρία αλλά και τη δημιουργία ταμιευτήρων για αρδευτικές ανάγκες

(Παναγίτσα, Πύργοι). Το μεγάλο ερώτημα που προκύπτει για όλους μας σήμερα που συμμετέχουμε στην ημερίδα αυτή είναι, πως το σύστημα αυτό θα ισορροπήσει με δεδομένες τις δραστηριότητες τόσο της ΔΕΗ (αντλήσεις νερών για εξόρυξη λιγνίτη, ύδρευση Σταθμών παραγωγής), ΑΕΒΑΛ, αρδεύσεις (που υπολογίζονται σε 100.000.000 μ³ περίπου ετήσια) και τις υπόλοιπες δραστηριότητες.

Τι προτείνουμε σε Εθνικό επίπεδο πρώτα:

1) Πρώτη και κύρια διαπίστωση είναι κατ' αρχήν η ανυπαρξία ενός κέντρου αποφάσεων ενιαίου που θα καταγράφει-σχεδιάζει-μελετά, αποφασίζει και υλοποιεί αποφάσεις και ενέργειες με αντικείμενο τη διαχείριση του υδατικού δυναμικού της χώρας (ποσότητας αλλά και ποιότητας). Η κατάσταση που επικρατεί σήμερα είναι απελπιστική και το πρόβλημα αυτό πρέπει να αντιμετωπισθεί άμεσα. Υπάρχει ένα πλήθος υπηρεσιών " αρμοδίων" που οι κάθε μια ενεργεί αποσπασματικά ασύνδετα (όσο ενεργεί) ανταγωνιστικά χωρίς καμία οριζόντια διασύνδεση. Υπάρχουν τμήματα που ασχολούνται με τα θέματα αυτά στο Υπ. Βιομηχανίας, Υπ. Γεωργίας, ΥΠΕΧΩΔΕ, Υπ. Μακεδονίας - Θράκης με αρμοδιότητες που πολλές φορές εμπλέκονται αλλά δεν έχουν καμία σύνδεση και συντονισμό μεταξύ τους. Αν ερευνήσει κανείς στην περίπτωση της Βεγορίτιδας, τι έχει γίνει σε επίπεδο μελετών τόσα χρόνια. Θα βγάλει κάθε απαραίτητο συμπέρασμα. Ξεκαθάρισμα λοιπόν αρμοδιοτήτων και σύσταση ενός κέντρου συντονισμού όλων αυτών των διάσπαρτων υπηρεσιών.

2) Ενεργοποίηση άμεση όλων των οδηγιών της Ε.Ε. σε εθνικό επίπεδο που έχουν σχέση με το πρόβλημα, και όχι μόνο, και εναρμόνιση βιομηχανιών, βιοτεχνιών, αλλά και ΟΤΑ με τις οδηγίες αυτές.

3) Ενεργοποίηση των μηχανισμών ελέγχου και στελέχωσή τους.

Σε τοπικό επίπεδο

1) Η σύσταση ενός ενιαίου διανομαρχιακού φορέα, όλων των εμπλεκόμενων, ο οποίος αν θέλετε θα μπορούσε να παίξει και το ρόλο ενός κέντρου περιβάλλοντος που συζητιέται στις μέρες μας από την Ν.Α. Κοζάνης, αφού τα προβλήματα δυστυχώς για μάζ δεν σταματούν στα όρια των νομών. Ο φορέας αυτός θα είναι φορέας ελέγχου προγραμματισμού και υλοποίησης έργων κοινού ενδιαφέροντος (αποκατάσταση περιβάλλοντος κλπ.) αξιοποιώντας πόρους ακόμη και από το ειδικό τέλος (0,4%). Είναι γνωστό ότι στη λεκάνη αυτή εμπλέκονται 3 Νομ. Αυτοδιοικήσεις αλλά και δύο Περιφέρειες και αυτό το γεγονός δημιουργεί προβλήματα στην ενιαία αντιμετώπιση των προβλημάτων. Είναι χαρακτηριστική η περίπτωση, την ίδια χρονική στιγμή που το ζητούμενο είναι η διάσωση της Βεγορίτιδος, στην Ν.Α. Κοζάνης σχεδιάζεται αρδευτικό έργο στα Μπουτζάκια με τη χρήση των νερών του ποταμού Ερδαϊκού (Σολού), κατ' εξοχή τροφοδότη της λίμνης Βεγορίτιδας.

2) Ο ενιαίος αυτός φορέας θα έχει την ευθύνη καταγραφής και οργάνωσης αρχείου μελετών που αναφέρονται στην περιοχή αλλά και θεμάτων γενικού ενδιαφέροντος.

3) Η λειτουργία ενιαίου κέντρου ελέγχου μετρήσεων κ.λ.π, στα πλαίσια του ίδιου φορέα και δυνατότητα πρόσβασης στις μετρήσεις από ΟΤΑ, επιστημονικούς φορείς κ.λ.π. Το ενιαίο αυτό κέντρο αποφάσεων θα εξαλείψει εκτός των άλλων επικαλύψεις, ανταγωνισμούς. Είναι χαρακτηριστικές οι περιπτώσεις π.χ. για την δημιουργία

κέντρου

Υπεριβάλλοντος, όπου υπήρχε σχετική μελέτη του ΤΕΕ και παρ' όλα αυτά ανατέθηκε μελέτη για το ίδιο θέμα σ' άλλη εταιρεία ή η περίπτωση της πρότασης του ΤΕΕ για πρόγραμμα διαχείρισης υδάτων της ευρύτερης περιοχής το οποίο δεν εντάχθηκε, αν και αφορούσε ένα τόσο κρίσιμο ζήτημα.

4) Άμεση ενεργοποίηση και υλοποίηση των προτάσεων που προέκυψαν από τις συναντήσεις - ημερίδες που έγιναν για την Βεγορίτιδα με τελευταία και ανακεφαλαιωτική του Δεκέμβρη 1994 στην Άρνισσα. Όχι άλλες καθυστερήσεις επιγραμματικά θα έλεγε κανείς. Σημειώνουμε εδώ ότι το μόνο αποτέλεσμα υλοποιήσιμο που προέκυψε ήταν μια ετήσια μόνο για το 1995, περιοριστική απόφαση των Νομαρχών Φλώρινας - Πέλλας για την ανόρυξη αρδευτικών γεωτρήσεων. Περιμένουμε, τόσο την ανάθεση της μελέτης της Βεγορίτιδας αλλά και υλοποίηση σ' όσα κατέληξαν οι ημερίδες εκείνες. Δεν θέλουμε να επαναλάβουμε τα συμπεράσματα και τις προτάσεις αναλυτικά στα οποία εύκολα μπορεί να ανατρέξει κανείς.

5) Άμεση εκπόνηση συνολικής Μελέτης διαχείρισης των υδάτων της λεκάνης σε συνδυασμό με όλες τις δραστηριότητες που εξελίσσονται αλλά και τις μελλοντικές ανάγκες. Μελέτη που μπορεί να επεκταθεί στην λεκάνη Αλιάκμονα, Φλώρινας κλπ. Αυτή θα απαντά στην πολιτική χρήσης των νερών, προτεραιότητες, τρόποι ενίσχυσης, εξοικονόμησης κλπ.

6) Να επιταχυνθεί η πλήρης αποδέσμευση των Σταθμών Παραγωγής της ΔΕΗ από τα νερά της περιοχής και να διερευνηθούν δυνατότητες ενίσχυσης του υδάτινου δυναμικού της λεκάνης. Η ΔΕΗ μ' αυτό τρόπο αποκαθιστά ελάχιστα μια ισορροπία για την οποία φέρει μέγιστη ευθύνη, ιδιαίτερα με την απομάστευση από την υδρογεωλογική αυτή λεκάνη μαζικά την περίοδο 1956-60 800 εκατ. κυβικών νερού από την Βεγορίτιδα εκτός των επι μέρους ποσοτήτων που χρησιμοποιεί μέχρι τώρα.

7) Με δεδομένο ότι αποδεδειγμένα το ισοζύγιο της λεκάνης είναι ελλειμματικό από την εντατική άντληση (αδρευσεις, υδρευσεις) και αυτό αντικατροπτίζεται στη λίμνη Βεγορίτιδα, θα πρέπει να εξεταστεί σοβαρά το ενδεχόμενο μεταφοράς νερών από άλλες υδρογεωλογικές λεκάνες για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Η μεταφορά νερού από τα όρια της λεκάνης της Φλώρινας με FYROM (ποταμός Σακουλεβας) προς Βεγορίτιδα σε συνδυασμό με ένα μικρό υδροηλεκτρικό στις λίμνες Πετρών - Βεγορίτιδας θα πρέπει να διερευνηθεί.

8) Καθορισμό ζωνών προστασίας όπου θεωρείται αναγκαίο (π.χ. λίμνες Χειμαδίτιδα. Ζάζαρη).

9) Τέλος περιβαλλοντική εκπαίδευση για την ανάγκη προστασίας του υδάτινου πλούτου, την υπάρχουσα κατάσταση, και ορθολογική χρήση, αφού στην προσπάθεια αυτή είναι απαραίτητη σύμμαχος η τοπική κοινωνία, όπως για κάθε προσπάθεια που αφορά το κοινωνικό σύνολο, γιατί απαιτούνται γενναίες αποφάσεις (π.χ. περιορισμός αντλήσεων).

Καλούμαστε, να αποδείξουμε ότι το νερό δεν το θυμόμαστε όταν μας λείπει ή όταν μας πνίγει όπως πολύ εύστοχα κάπου σημειώθηκε. Το ΤΕΕ/ΤΔ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ και σ' αυτό σοβαρό για την περιοχή ζήτημα όπως και σε τόσα άλλα (φυσικό αέριο, δημιουργία κέντρου περιβάλλοντος, κλπ) καταθέτει ένα επιστημονικά τεκμηριωμένο ερέθισμα. Πιστεύει ότι ο ρόλος του δεν τελειώνει εδώ όπως θεσμοθετημένα έχει καθιερωθεί, αλλά όπως και στο παρελθόν απέδειξε είναι έτοιμο να πρωτοστατήσει σε κάθε ουσιαστική προσπάθεια για την ανάπτυξη και την αντιμετώπιση των προβλημάτων του τόπου αυτού.

ΓΙΑ ΜΟΝΙΜΗ ΟΜΑΔΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
του ΤΕΕ/ ΤΜ. Δ.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΡΑΤΑΚΗΣ